

การศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษา
กับความพึงพอใจในการทำงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

A study on relationship between achievement oriented leadership of
school administrators and job satisfaction of teachers in basic schools
under The Office of Phitsanulok Education Service Area Zone 2

ดลญา พุดทอง^{1*}, สมหมาย อ้าดอนกลอย²
Donlaya Puttong^{1*}, Sommai Amdonkloy²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำมุ่งผลสำเร็จของงานของ
ผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ประชากร 1,300 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร
สถานศึกษา จำนวน 97 คน และครูผู้สอน จำนวน 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม
ภาวะผู้นำมุ่งผลสำเร็จของงาน และแบบสอบถามความพึงพอใจในการทำงานของครู เป็นแบบมาตรา
ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment
correlation)

ผลการวิจัย พบว่า

1) ภาวะผู้นำมุ่งผลสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า
ภาวะผู้นำแบบมุ่งผลสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยครูเห็นว่า

^{1*} นักศึกษาด้านวิชาการบริหารการศึกษา, หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

² อาจารย์ ดร. ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนแสดงความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้รับความก้าวหน้าในอนาคต และน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารกำหนด เป้าหมายที่ท้าทาย

2) ความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกตามปัจจัย พบว่า ครูมีความพึงพอใจในการทำงานแต่ละรายปัจจัย อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกันโดยปัจจัยค่าจูนมีส่วนทำให้ครูมีความพึงพอใจการทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมาคือ ปัจจัยจูงใจ

3) ความสัมพันธ์แบบภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทาง บวก ($r = 0.07$) ในระดับต่ำ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงาน, ความพึงพอใจ

Abstract

This research aims were study of relationship between achievement oriented leadership of school administrators and job satisfaction of teachers in schools under Phitsanulok Primary Education Service Area Office 2. The population were 1,300 of the school principals and teachers under the office of Phitsanulok Primary Educational Service Area 2 and the samples of this research were 97 the school principal and 297 teachers. The research instruments were the questionnaire about achievement oriented leadership and questionnaire about teacher job satisfaction with rating scales in 5 levels. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and Pearson's product moment correlation.

This research finding that

1. The achievement oriented leadership of school administrators and job satisfaction of teachers in schools under Phitsanulok Primary Education Service Area Office 2 in overall was in high level. When we considered in each issue founded that the relationship of achievement oriented leadership of school principal was in high level in all issues. In the teacher's opinion, the school principal gives opportunity to

show their ability to work was in high level and the school principal gives the teacher an opportunity to be good in work in the future and in the lowest level, the school principal the challenging goal of working.

2. The Job satisfaction in under The Office of Phitsanulok Primary Educational Service Area 2 in overall was in middle level. When we considered in the following factors, founded that the teachers have a job satisfaction in each factor in a middle level as the same off the supporting factor to make it in the highest level and then the motivation factors.

3. The achievement oriented leadership of school administrators and job satisfaction of teachers in schools under phitsanulok primary education service area office 2 in overall had the positive correlation in low level ($r = 0.07$)

Keywords: Achievement oriented leadership , Job satisfaction

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องนำพาเด็ก เยาวชน และประชาชนต่อสู้กับปัญหา การบริหารเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพนั้นเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการบริหารโรงเรียน แต่การบริหารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว นั้น สามารถที่จะดำเนินการได้หลายแนวทาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานที่ สถานการณ์ และช่วงเวลา กล่าวคือ การบริหารโรงเรียนจะไม่มีสูตรสำเร็จที่ผู้บริหารคนใดจะนำไปใช้ และก่อให้เกิดผลสำเร็จในลักษณะเดียวกันนั้นค่อนข้างจะมีน้อย เพราะการบริหารงานสู่ความสำเร็จจะต้องเป็นไปในลักษณะบูรณาการ ทั้งแนวคิด ทฤษฎี หลักการบริหาร ประสพการณ์ และคุณลักษณะของผู้บริหาร โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ของครูและบุคลากรในโรงเรียน ดังนั้นในเรื่องการบริหารโรงเรียน ประเด็นที่ผู้บริหารควรดำเนินการ และคิดต่อไป คือ สืบเสาะคุณลักษณะของตนเอง วิเคราะห์สภาพของโรงเรียน ทั้งสภาพภายในและสภาพภายนอก ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการบริหาร ตัวแบบผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จ และประสพการณ์ ของตัวเองที่คิดว่าน่าจะเป็นแนวทางการบริหารให้กับตนเองได้ นำข้อมูล คุณลักษณะของตัวผู้บริหาร เจื่อนไขหรือข้อจำกัด ทั้งที่เป็นอุปสรรคและแนวคิดทฤษฎีการบริหาร ตัวแบบผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จและประสพการณ์ของตัวเองมาหลอมรวมหรือสร้างเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียนของ

ตนเอง ผู้บริหารจำเป็นต้องปรับปรุงคุณลักษณะของตนเองไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ด้านภาวะผู้นำ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความสามารถในการบริหาร ด้านวิชาการและด้านอื่นๆ เพื่อบูรณาการกับเงื่อนไข สภาพงาน แนวคิดทฤษฎี หลักการบริหารนำสู่การปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมให้ประสบความสำเร็จได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540: 25)

ด้วยเหตุที่การมีภาวะผู้นำมุ่งผลสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ต้นตอในการบริหารจัดการในการพัฒนาการศึกษาให้เกิดผลดี และมีประสิทธิภาพสูงขึ้นกับองค์ประกอบหลายอย่างเป็นต้นว่า การบริหารจัดการที่ดี การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน และการพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังขึ้นกับความรับผิดชอบในการทำงานของผู้ร่วมงาน ความกระตือรือร้น ความสามารถของผู้ร่วมงาน ความถนัด แต่สิ่งดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความสามารถของผู้นำหรือผู้บริหารซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุด ผู้นำที่มีความสามารถจะมีอิทธิพลในการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ทำงานมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรและสามารถประสานอำนาจความสละสลวยในการปฏิบัติงาน ผู้นำจึงมีความสำคัญต่อกลุ่มและการบริหารงาน ความสำเร็จของกลุ่มมีส่วนสัมพันธ์ กับความสามารถของผู้นำ ซึ่ง กาญจน์ เรืองมนตรี (2548: 1) ได้กล่าวถึงผู้นำ (Leader) ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์กรนั้น เพราะผู้นำมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องวางแผน สั่งการ ดูแล และควบคุมให้บุคลากรขององค์กรปฏิบัติงานต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งเช่นเดียวกัน วิเชียร วิทย์อุดม (2549: 1) ได้เสนอว่า ผู้นำ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารในองค์กร องค์กรจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินงานนั้น ปัจจัยสำคัญที่สุด คือ ผู้นำ ถ้าองค์กรใดได้ผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็สามารถสั่งการและใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงาน ตลอดจนทำกิจกรรมต่างๆ ให้องค์กรสามารถทำงานสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าองค์กรใดได้ผู้นำที่ไม่มีประสิทธิภาพ ก็จะไม่สามารถสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้ ข้ำร้ายยังเป็นการทำลายขวัญของผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้นำ ซึ่งจะส่งผลทำให้การปฏิบัติงานต่างๆ ในองค์กรประสบความสำเร็จล้มเหลว

ดังนั้น การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 2 จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความรู้ ความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นทั้งผู้อำนวยการ นักจัดการ และเป็นผู้นำ ซึ่งผู้บริหารในยุคโลกาภิวัตน์ ต้องใช้ภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับทุกสภาพการณ์ได้ และใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Owen, 1981: 45 McCorkle and Others, 1982: 190 อ้างถึงใน ศักดิ์ไทย สุรกิจาวร, 2549: 21) การที่โรงเรียนจะจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้นั้นถือว่า ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้บริหารเปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน เป็นผู้ส่งเสริมความก้าวหน้าของการเรียนการสอน เป็นผู้จัดการให้งาน ดำเนิน ไปด้วยความเรียบร้อย

เป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบงานของโรงเรียนตั้งแต่งานสูงสุดมาจนถึงต่ำสุด จากความสำคัญของภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารโรงเรียนและความพึงพอใจในงานดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์แบบภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความ พึงพอใจในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อองค์กรต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการทำงานงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของผู้บริหารสถานศึกษาผู้วิจัยใช้ทฤษฎีภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงาน ของเฮาส์และอีแวนส์ (Robert House & Martin Evans อ้างถึงใน สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2548: 321-330)

1.2 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ตามแนวคิดของ เฮอส์เบิร์ก มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยค่าจุน และปัจจัยจูงใจ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 127 คน และครูผู้สอนจำนวน 1,300 คนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ปีการศึกษา 2555 (ทะเบียนข้อมูลพื้นฐานสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2, 2556: 1 - 6)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยใช้วิธีการ ดังนี้ ใช้ตารางแสดงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครชี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1986: 345 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 199) ได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารจำนวน 97 คน และครูผู้สอนจำนวน 297 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

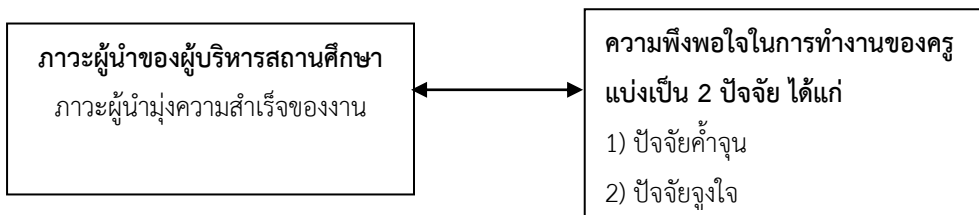
3. ตัวแปรที่ศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปร 2 ตัวแปรได้แก่

3.1 ภาวะผู้นำความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ตามแนวคิดของ เฮอส์เบิร์ก มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยค่าจุน และปัจจัยจูงใจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 127 คน และครูผู้สอนจำนวน 1,300 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2, 2556: 1 - 6)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน จำนวน 297 คน โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน(R.V. Krejcie & D.W. Morgan, 1986: 345 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 199) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 394 คน จึงใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามอำเภอที่อยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เป็นฐานเทียบสัดส่วนประมาณ และกลุ่มตัวอย่างแล้วสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ลักษณะคำถามแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย

1. ปัจจัยคำจูน
2. ปัจจัยจิตใจ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 ขออนุญาตจากสำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขออนุญาตอนุญาตผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลประกอบการวิจัยจากผู้อำนวยการสถานศึกษา

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 ชุด และฉบับที่ 2 ครูผู้สอน จำนวน 297 คน

3.3 เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ มีขั้นตอนดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นมาตรฐานส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ตอนที่ 2 เป็นมาตรฐานส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product - Moment Correlation Coefficient) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำมุ่งผลสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 สรุปผลการวิจัยเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าภาวะผู้นำแบบมุ่งผลสำเร็จของงานของครูและผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยครูเห็นว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนแสดงความสามารถในการทำงานอย่าง

เต็มที่ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้รับความก้าวหน้าในอนาคต และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย

2. ความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกตามปัจจัย พบว่า ครูมีความพึงพอใจในการทำงานแต่ละรายปัจจัย อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกันโดยปัจจัยค่าจูนมีส่วนทำให้ครูมีความพึงพอใจการทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมาคือ ปัจจัยจูงใจ ซึ่งผู้วิจัยสรุปรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ความพึงพอใจในการทำงานตามปัจจัยค่าจูนของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูมีความพึงพอใจในเรื่องการจ่ายค่าตอบแทนยึดตามสภาพผลสำเร็จของงาน และ ครูมีความพึงพอใจในเรื่องคณะครูมีความสามัคคีในหมู่คณะ และครูมีความพึงพอใจในเรื่องผู้บริหารเป็นมิตรกับคณะครูทุกคน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานเสมอ

2.2 ความพึงพอใจในการทำงานตามปัจจัยจูงใจของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าครูมีความพึงพอใจในสถานศึกษาของท่านมีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนอย่างยุติธรรม อีกทั้งครูยังมีความพึงพอใจที่ได้ใช้ความรู้ความสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่องานที่ได้รับมอบหมาย และครูยังมีความพึงพอใจกับเพื่อนร่วมงานของที่กล่าวยกย่องและชมเชยเมื่อทำงานสำเร็จ

3. ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำมุ่งผลสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับต่ำภาวะผู้นำมุ่งผลสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ ในการทำงานของครู เมื่อทำการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าภาวะผู้นำมุ่งผลสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงานของครูในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีข้อค้นพบเป็นประเด็นสำคัญนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารในปัจจุบันมีการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาการศึกษาให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพสูงขึ้นกับองค์ประกอบหลายอย่าง เป็นต้นว่า การบริหารจัดการที่ดี การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ และการพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังขึ้นกับความรับผิดชอบในการทำงานของผู้ร่วมงาน ความกระตือรือร้น ความสามารถของผู้ร่วมงาน ความถนัด แต่สิ่งดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความสามารถของผู้นำหรือผู้บริหารซึ่งถือได้ว่า เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุด ผู้นำที่มีความสามารถจะมีอิทธิพลในการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ทำงานมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรและสามารถประสานอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ผู้นำจึงมีความสำคัญต่อกลุ่มและการบริหารงาน ความสำเร็จของกลุ่มมีส่วนสัมพันธ์ กับความสามารถของผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2545: 381) กล่าวว่า แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำแบบวิถีทางเป้าหมายเชื่อว่า ผู้นำสามารถสร้างแรงจูงใจด้วยการทำให้วิถีทาง (Path) ที่จะไปสู่เป้าหมายที่มีความชัดเจนและง่ายพอที่ผู้ใต้บังคับบัญชาจะไปถึงได้ โดยช่วยเหลือแนะนำสอนงาน และนำทาง หรือเป็นที่เลี้ยงดูแล ผู้นำยังสามารถสร้างแรงจูงใจด้วยการช่วยแก้ไขอุปสรรคที่ขวางกั้นเส้นทางไปสู่เป้าหมาย รวมทั้งช่วยทำให้ตัวงานเองมีความน่าสนใจ สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบล โสภากาศ (2549: 55) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับ สุพิช จัยกลาง (2550) ที่ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่าความพึงพอใจในการทำงานของครูผู้สอนที่มีต่อภาวะผู้นำมุ่งผลสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกันและสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลศรี สิริกรวุฒิกพงษ์ (2553: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนในเครือสารสาสน์ ซึ่งเป็นภาวะผู้นำที่ผู้บริหารสถานศึกษาเลือกใช้ตามสถานการณ์ เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้ พบว่าความพึงพอใจของครูผู้สอน

ที่มีต่อภาวะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. ความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกตามปัจจัย พบว่าครูมีความพึงพอใจในการทำงานแต่ละรายปัจจัย อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชัย โพธิ์ช่วย (2549) ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในงานตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดลพบุรี มีความความพึงพอใจในระดับปานกลางสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรพัฒนา ยาวีราข (2547: 102) กล่าวว่า ทฤษฎีสององค์ประกอบของเฮอริสเบิร์ก เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในการทำงาน พฤติกรรมที่ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจเรียกว่าปัจจัยสุขภาพอนามัย (Hygiene factor) หรือ (Maintenance factor) คือ พฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อความไม่พึงพอใจในการทำงาน ผู้บริหารสามารถใช้ปัจจัยสุขอนามัยในรูปแบบต่างๆ เช่น การเพิ่มเงินเดือนค่าตอบแทน แต่ไม่ได้หมายความว่าจะเป็นการกระตุ้นให้บุคคลทำงานที่ดีได้ หากแต่เป็นการกระตุ้นให้เกิดการจูงใจจากตัวงาน ทำได้โดยการจูงใจโดยการใช้ปัจจัยที่สอง คือ ปัจจัยจูงใจ Motivation factor โดยการมอบหมายงานที่มีความสำคัญหรือเพิ่มเนื้อหาของงาน (Job enrichment) ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของบุคคลและสามารถกระตุ้นให้บุคคลทำงานได้อย่างดีเรียกว่า ปัจจัยจูงใจ Motivation factor หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของบุคคล และทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ทฤษฎีนี้เรียกว่า (Hygiene-Motivation factors) หรือ ปัจจัยอนามัยและปัจจัยจูงใจประกอบด้วยการทำให้บุคคลพึงพอใจในด้านต่างๆ ดังนี้ ปัจจัยสุขอนามัย ทำให้บุคคลพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในเรื่องนั้น ได้แก่ นโยบายขององค์การ การมีหัวหน้างานที่ดี การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้บังคับบัญชา การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน การได้เงินเดือนค่าจ้างที่เหมาะสม และผู้บริหารมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคล ปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีแรงจูงใจในการทำงาน ได้แก่ การให้โอกาสได้ประสบความสำเร็จในการทำงาน การให้โอกาสบุคคลตระหนักในสำคัญของงานนั้นการให้บุคคลทำงานด้วยตนเอง การให้ความรับผิดชอบการให้มีความก้าวหน้าในอาชีพและบุคคลมีความเจริญก้าวหน้าเติบโตในหน้าที่

2.1 ความพึงพอใจในการทำงานตามปัจจัยค่าจ้างของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง พบว่าครูมีความพึงพอใจในเรื่องการจ่ายค่าตอบแทนตามสภาพผลสำเร็จของงาน อีกทั้งมีความพึงพอใจในเรื่องความสามัคคีในหมู่คณะ ตลอดจนมีความพึงพอใจในเรื่องผู้บริหารเป็นมิตรกับหมู่คณะครูทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชูชัย โพธิ์ช่วย (2545) ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในงานตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดลพบุรี ที่มีระดับความพึงพอใจในการทำงานของครูอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน

2.2 ความพึงพอใจในการทำงานตามปัจจัยจิตใจของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง พบว่าครูมีความพึงพอใจในสถานศึกษาที่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนอย่างยุติธรรม ตลอดจนได้ใช้ความรู้ความสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่องานที่ได้รับมอบหมาย และเพื่อนร่วมงานของท่านกล่าวยกย่องและชมเชยเมื่อท่านทำงานสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของมยุรีสมศรี (2553) ที่ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำการของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1 พบว่ามีระดับความพึงพอใจในการทำงานอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาที่คณะครูมีความพึงพอใจในเรื่องความปลอดภัยในการเดินทางไปปฏิบัติงานน้อยเนื่องมาจากการเดินทางไปปฏิบัติงานยังไม่ค่อยสะดวกและปลอดภัยมากนัก เพราะระยะทางไกลจากอำเภอเมือง เนื่องจากคณะครูส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง คณะครูจึงมีความพึงพอใจในเรื่องความปลอดภัยในการเดินทางไปปฏิบัติงานน้อย

3. ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ($r = 0.07$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อยู่ในระดับต่ำสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชัย โพธิ์ช่วย (2545) ที่ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในงานตามทัศนะของครู มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในงานตามทัศนคติของครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในงานตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี สูดจิตต์ (2553: 83) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2 พบว่าผู้บริหารกำหนดเป้าหมายที่ท้าทายน้อยที่สุด ดังนั้น ควรกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย ในการบริหารงานให้มากขึ้น โดยเฉพาะการหลอมรวมแนวคิดของคณะครูในสถานศึกษาให้เป็นหนึ่งเดียว กระตุ้นให้ครูได้แสดงความคิดเห็นในการประชุม และให้ความสำคัญต่อแนวคิดของครูทุกคน ตลอดจนยอมรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการในการประชุมเพื่อนำไปสู่การกำหนดเป้าหมาย และแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษาร่วมกัน ซึ่งจะสร้างความพึงพอใจในการทำงานของครูมากขึ้น

2. จากการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกตามปัจจัย พบว่าครูมีความพึงพอใจในการทำงานแต่ละรายปัจจัย อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกันโดยปัจจัยค่าจูงมีส่วนทำให้ครูมีความพึงพอใจการทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมา คือ ปัจจัยจูงใจ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจและนำมาใช้เป็นกิจกรรม โครงการ ในการสร้างแรงจูงใจ เช่น การศึกษาดูงาน การให้รางวัลครูดีเด่น การประกาศเกียรติคุณ โครงการพัฒนาครูเข้าสู่วิทยฐานะที่สูงขึ้น ซึ่งทำให้ครูมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เพื่อให้ครูเกิดความพึงพอใจในการทำงาน อันจะนำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

3. จากการหาค่าความสัมพันธ์ภาวะผู้นำมุ่งความสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทาง บวก ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำมุ่งผลสำเร็จของงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูพบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ควรมีการจัดอบรมเรื่องภาวะผู้นำมุ่งผลสำเร็จของงานให้กับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำมุ่งผลสำเร็จของงานไปใช้ในการสร้างความพึงพอใจในการทำงานของครู

ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของครู เพื่อพัฒนาให้ครูผู้สอนมีขวัญและกำลังใจในการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป
2. ควรศึกษาแบบภาวะผู้นำอื่นที่มีประสิทธิภาพสูง ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจน์ เรืองมนตรี. (2548). เอกสารประกอบการสอนวิชาการกฎหมายการศึกษา. มหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กุลรัศม์ สิริกรวุฒิจงค์. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนในเครือข่ายสภามูลนิธิ สิริกรวุฒิจงค์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชูชัย โพธิ์ช่วย. (2545). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในงานตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2547). ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : เซ็นทรัลเอนกซ์เพรส.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พัชรีย์ สุดจิตต์. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาพิเศษ มหาลัราชภัฏพิบูลสงคราม.
- มยุรี สมศรี. (2553). การศึกษาภาวะผู้นำการของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาลันครพนม.
- วิเชียร วิทยอุดม. (2549). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2544). จิตวิทยาสังคม ทฤษฎีและการปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2548). **ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและปฏิบัติศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุพิช จุ้ยกลาง. (2550). **ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- อุบล โสภาค. (2549). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี: สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์**.